

Értekező prózáját újraolvasva, azt hiszem, ő maga lepődne meg ezen a legkevésbé. Mentalitásunkat ismerve természetesnek tartaná, hogy egészen elfelejtettük, novellástul, regényestül, értekező prózástul. Mint ahogy rohamosan felejtünk el mindenkit. Csak remélni lehet, hogy az *Összegyűjtött esszék, tanulmányok* sorozatzáró kötetének megjelentetésével némiképp ismét az érdeklődés középpontjába kerülhet, ami ösztönzőleg hathat átfogó tanulmányok megírására.

Az írásom elején említett különbség - miszerint mint minden irodalomban, a miénkben is vannak önös és önzetlen(ebb), destruktív és affirmáló egyéniségek - természetesen nem tartalmaz irodalmi értékkülönbséget. De felvetődik bennünk a kérdés: ha az utóbbiak közé tartozókat is ennyire elfelejthettük tíz év alatt, milyen sors vár majd az előbbiekre?

Piszár Ágnes

„A távolságot mint üveggolyót...”

Nagy Abonyi Árpád: *Tükrörcselek*. zEtna–Képes Ifjúság, Zenta–Újvidék, 2003

Nagy Abonyi Árpád első prózakötetében szinte minden megvan, ami irodalmunk mai állapotát tükrözi: a távlattalanság, amit ha továbbgondolunk, a távolság utáni vágy motívumát kapjuk. A távolság utáni vágy hajtja Nagy Abonyi elbeszélőjét is távoli skandináv tájakra, forró mediterrán vidékekre. Utazásai során szótára fokozatosan gazdagodik, úgyhogy a karcsú könyv végén meg is feledkezünk arról, hogy milyen szűkszavú is ez az író.

Egy irodalom akkor teljes, ha magába fogad idegen áramlatokat, megszűzi benyomásokat, melyek hiányként fogalmazódnak meg benne. A vajdasági magyar irodalomból ma a távolság hiányzik. Igen, szűkkeblűekké váltunk, az elhallgatás prése alatt vergődünk. Ilyen nyomást csak egészen kicsi tárgyak bírnak el, mint József Attila üveggolyója, vagy Nagy Abonyi Árpád prózai miniatúrái, amelyeket mint távolságot nyújt át olvasóinak.

A *Tükrörcselek* című kis prózakötet három jól elhatárolódó részre osztozik. A szerkesztés nem a kronológiát követi, a szövegek megírásának dátumánál fontosabb vezérelv rajzolódik így ki, amely a záró, talán az egyetlen igazi novellának mondható Zentai capriccio című szövegben torkollik. Habár Nagy Abonyi kisprózáit lehet külön-külön is olvasni, az igazi, irodalminak is mondható élményt a szerző kötetben való gondolkodása adja. Az első rész utazástörténetei mintegy előkészítik azt a belső tágasságot,

amely a második, de még inkább a harmadik rész tereibe vezet el. Megfordítva, A mi Gascogne-unk novelláinak távlatá Nagy Abonyi Árpád Hollandia-élményére utal.

Nagy Abonyi az emberélet útjának felén, irodalmi reminiscenciákkal a zsebében indul el prózaírói útjára, jószerevel még pályakezdőn. Így „zsengék” és „érett” alkotások egymást váltják a kötetben, és nem látható előre biztosan az író sorsa sem, ami műfaji bizonytalanságában mutatkozik meg. Egyelőre a rövidtörténet dominál a kötetben, klasszikus kisremekében, a Zentai capriccióban azonban már egy egészen jó novellistaként áll elénk, akinek alteregója méltán viselheti Esti Kornél nevét. Kérdés hát, melyik utat választja, merre halad tovább. A férfikorba érvén sikerül-e levetkőznie majd tétováságait?

Nagy Abonyi Árpád kötete a vajdasági magyar irodalom olyan időszakában jelent meg, amikor újból szükség mutatkozik annak továbbértelmezésére. Elég egy szikra, egy kezdő író első jelentősebb tollvonása, hogy rákérdezzünk: honnan jöttünk, merre tartunk. Nagy Abonyi kötetének megjelenése azért is fontos, hogy rámutasson, távlatok nélkül is lehet irodalmat csinálni, ha minden író műhelyében külön-külön is kell megszületnie az irodalomnak. Elmúlt már az az idő, amikor az irodalom „testvérisége” tartott össze író-t olvasót. Az irodalom bezárkózott a magánszférába, s nem biztos, hogy ez kárára válik majd.

Nagy Abonyi hőseinek a cipőjére rakódó por bácskai eredetű, melynek nyomasztó voltát egy kettős lelkű Esti Kornél tudja csak feloldani. A távoli országokat bejárt elbeszélő utazásait felfoghatjuk irodalmi kalandozásoknak is a szűkösségből való kitörés elemi gesztusaként, amiből csak Estiként térhet meg a poros Bácskába. Itt veszi fel az író a hagyomány fonálát, s itt érkezik meg valójában a vajdasági magyar irodalomba is. Érdekes fiatal írónk Kosztolányi-kötődése, amelyben szerzőnk a korai Lovas Ildikóval tart rokonságot. A gazdag belső élet és szűkös külviszonyok kettősége agyon is nyomhatja a fiatal alkotóerőt, de szárnyakat is adhat neki. Nagy Abonyi Árpád Kosztolányi novellisztikájában találta meg a fogódzót, amely formailag is megfelel alkatának.

Nagy Abonyi Árpád törekeny lelki alkata a lírai hangvételő kisformáknak felel meg, amelyek magja azonban mindig epikus eredetű. A mesélés öröme hatja át kisprózáját, amelyben minden megtalált szó csattanó erejű, így könnyen hajlik át a novellaformába. A keveset író szerző ügyel a formai tisztaságra, amely sajátos élményvilágának a védjegye. A külhoni benyomások, irodalmak termékeny hatása egyelőre még személyes jelentőségű, de ha az író megmarad tájainkon, az egész vajdasági magyar irodalom válik majd egy motívummal gazdagabbá.